

aan alle vier zijden van het Harâm-esch-scherif de reusachtige omvattingmuur ⁴⁰⁾ in Phoenicischen stijl ⁴¹⁾, door Josephus, althans wat de Oostzijde betreft, aan Salomo toegeschreven ⁴²⁾, en waarvan de vóór-exilische oorsprong nog nimmer op afdoende gronden is weerlegd ⁴³⁾. Het feit, dat deze muur in de bijbelsche berichten omtrent den tempelbouw niet wordt vermeld, laat zich gereedelijk hieruit verklaren, dat hij geen integreerend bestanddeel van het heiligdom vormde. Maar al wordt hij ook door geleerden als Rosen, Socin, Benzinger, Nowack aan Herodes den Groote toegeschreven, hierover zijn toch allen het eens, dat op dit plateau zoowel de eerste als de tweede tempel zich heeft verheven ⁴⁴⁾. Zoo biedt ons het Harâm althans één vast punt in het complex van quaesties, welke de topographie van het oude Jeruzalem oplevert. Niet alleen de ligging van het even quaestieuze als fameuze Tyropoeon-dal en van de Acra der Syrische onderdrukkers ⁴⁵⁾, maar ook die van Sion, de burg der Jebusieten en stad Davids ⁴⁶⁾ moet van hier uit worden bepaald. De Israëlitische oudheidkunde moet hier met al hare bronnen, profane zoowel heilige, nauwgezet arbeiden, zal de archaeologia sacra ooit tot zekerheid komen aangaande de ligging van de stad des grooten konings. Waar David zijn paleis heeft gebouwd, waar hij eene tent voor de ark heeft gesticht, en in welke richting ze vandaar werd opgevoerd naar Moria, welke de verhouding was tusschen Sion en den Tempelberg en tusschen beider heiligheid, — op al deze vragen zal de beoefenaar der archaeologia sacra slechts dan het antwoord kunnen geven, wanneer hij ook de profane bronnen der Israëlitische oudheidkunde even serieus onderzoekt als de Heilige Schrift, de eenige bron zijner eigene wetenschap.